
**L'inventari de Joan Ventura,
enquadernador de Figueres (1856)⁽¹⁾**

Per ÈRIKA SERNA*
PEP VILA**

* Arxivera comarcal.
** Investigador privat.

Historiadors i estudiosos del món de la cultura valoren com una nova font historiogràfica d'excel·lent importància el contingut dels inventaris personals que, entre d'altres matèries, subministren detalls preciosos sobre el comerç de llibres i biblioteques. Són utilíssims per conèixer millor algunes característiques dels lectors d'abans: quines lectures els captivaven, els autors que majorment llegien, el valor monetari de molts d'aquests exemplars, la presència d'obres manuscrites i impreses, l'idioma en què estaven redactades en aquell mercat de llengües, etc. De retop ens donen informació sobre algunes particularitats de les biblioteques privades: nombre d'exemplars, el paper que hi jugava la impremta, el valor que tenia la lectura i la cultura com a forma de diversió i formació dins una societat que presenta unes capes socials molt diferenciades. Només podien optar als llibres les persones alfabetitzades que, com veurem, eren una minoria.

També els inventaris *post-mortem*, encara que siguin una font estadística congelada, permeten estudiar la distribució socioprofessional dels propietaris. També els encants són una font per determinar la circulació dels llibres. La compra o venda de les obres, la seva difusió comercial determinen l'herència cultural d'una comunitat. En aquest cas ens ajuden a conèixer la situació cultural de Figueres i de la seva àrea d'influència. La diversitat de volums, llibres funcionals, didàctics, novetats, permeten reconstruir comportaments socials, gustos personals, etc. La llengua d'aquests volums també mostra una diferenciació social dels posseïdors.

Pedro Martínez Quintanilla, que en 1860 era cap de la Secció d'Estadística a la ciutat de Girona, ens ofereix en el seu llibre *La provincia de Gerona. Datos estadísticos*,⁽²⁾ una informació preciosa sobre els nivells de formació a les capitals⁽³⁾ de partit. Pel que fa a la zona de Figueres, ens dona la mostra següent, d'un total de 65.476 habitants:

1. ACF (= Arxiu Històric Comarcal de Figueres). Notaria de Figueres. *Manual* del notari Joan Conte-Lacoste Ribas de l'any 1856, núm. 353, f. 86r-92r.

2. Gerona, Imprenta de F. Dorca, sucesor de J. Grases, 1865, pàgs. 144-145.

3. L'historiador Javier Antón Pelayo en el seu llibre *La herencia cultural. Alfabetización y lectura en la ciudad de Girona (1747-1807)*. (Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, 1998, pàg. 394) esmenta que segons el cens de 1860 hi havia a Girona un 51 per cent d'analfabets.

Homes	Dones	
698	431	Saben llegir i no saben escriure
12.798	2.977	Saben llegir i escriure
19.233	29.339	No saben llegir

Com podem veure el nombre d'analfabets supera els que saben llegir i escriure. Les estadístiques mostren també que la dona resta a la cua pel que fa a la formació i educació. Només una part de la població accedia als beneficis de l'ensenyament i de la cultura. A la segona meitat del segle XIX, les cobertes d'alguns cartipassos escolars, que es venien a Catalunya, reproduïen escenes d'infants, algunes de les quals mostren un pare i un fill. El noi besa respectuosament la mà del seu protector i li diu:

*“!Cuánto, padre, es lo que os debo
por haberme hecho enseñar!
Sé leer, escribir, contar,
y en buenos libros me cebo.”*

Aquests tipus de gravats amb aquests diàlegs mostren la importància que tenia en aquell temps per a la formació del jovent, l'aprenentatge d'uns rudiments de lletra i de números per obrir-se camí en la vida.

El partit judicial de Figueres tenia encara en aquella època un nivell d'instrucció acceptable si tenim en compte les dades que Martínez Quintanilla ens ofereix dels altres partits judicials. Segons el cap de la secció d'estadística: *“resulta del precedente cuadro, que la instrucción tanto del hombre como de la mujer, se halla más generalizada en los partidos de Figueras y la Bisbal, por efecto sin duda de estar la población más agrupada y tener varias villas marítimas y terrestres de importancia, en las cuales el comercio y la industria contribuyen a difundir la enseñanza”*.

A Figueres 1 per 2'6 homes i 1 per 11% dones sabien llegir i escriure. Els índexs provincials referits a població masculina i femenina són aquests:

Figueres	1 per 4'2
La Bisbal	1 per 4'8
Girona	1 per 5,00
Puigcerdà	1 per 5,6
Santa Coloma	1 per 6,5
Olot	1 per 7,00

LA FAMILIA VENTURA

Joan Ventura, enquadernador, natural i veí de Figueres, fill de Llorenç Ventura, i casat amb Maria de la Concepció Mateu amb capítols matrimonials.⁽⁴⁾ també enquadernador i natural de la ciutat de Mataró,

4. ACF. Notaria de Figueres. *Manual* del notari Joan Gay de l'any 1850, núm. 200, f. 28r-32v. Escripura del 5 de gener del 1850.

domiciliat a Figueres, i d'Eulàlia Ventura i Sabaté, difunta, es casa amb Maria de la Concepció Mateu, donzella natural i habitant de la vila de Banyoles, filla legítima i natural de Benet Mateu, també natural i veí de Banyoles, i de Jacinta Mateu i Llopart, cònjuges difunts. En el moment de les capitulacions, el pare Llorenç fa heretament al fill Joan Ventura li dona tots els seus béns, però també diu que en aquest moment no disposa de cap finca. Té cinc germanes (Teresa, Maria de la Concepció, Antònia, Maria Assumpta i Sabina). La dona aporta 600 lliures barceloneses, tot en or i plata, com a dot i 50 lliures més en vestits. Representa la dona el seu germà Manel Mateu i Llopart, també natural i veí de Banyoles; també hi assisteix el sogre de Manel Mateu, que és Jacint Vilardell, fabricant de paper natural de Borgonyà però habitant a Banyoles, que paga 150 lliures de les 600 el 24 d'agost del mateix any 1850.⁵⁾

Al padró municipal d'habitants del 1871⁶⁾ apareix: Joan Ventura Labartes casat amb Concepció Mateu, domiciliats al carrer Besalú, 17, juntament amb la germana d'ella, Sabina Ventura, i els seus fills Jaume, Florenci i Àngela i la minyona de Peralada, Dolors Martí. També apareix a la matrícula industrial del mateix any.

L'INVENTARI

Amb aquesta avinentesa estudiem i transcrivim l'inventari de l'enquadrador Joan Ventura, que a mitjan segle XIX, treballava a la vila de Figueres. Ventura va anar a la notaria del senyor Joan Gay per demanar que li inventariessin els llibres, els estris i els mobles que tenia al seu taller. Un comerciant i un impressor de Figueres, possiblement amics de l'enquadrador, en són testimonis, segueixen i ajuden en aquest treball. Com que Llorenç Ventura, pare de Joan Ventura, en morir, havia deixat deutes, el fill es veu obligat a demanar la intervenció d'un notari per fer una separació de béns. Si no ho hagués fet així, els creditors del difunt pare li haurien embargat llibres i altres objectes que el fill custodiava en qualitat d'enquadrador i/o també de venedor. Possiblement Ventura, a més de relligar obres, venia novel·les per fascicles, fulletons i acceptava subscripcions a diverses col·leccions. Així, per exemple, la Llibreria Oliva de Barcelona (1836) donava una novel·la de franc, si et subscrivies a una col·lecció de dotze.

L'inventari de Joan Ventura és també interessant perquè en tractar-se d'un enquadrador que venia objectes d'escriptori, amb taller propi, amb eines i utilatge de l'ofici, ens permet de reconstruir els gustos dels clients que tenia, lectors i lectores, possiblement de l'Alt Empordà, que li confiaven llibres per enquadrar o bé restaurar. Al seu taller trobem llibres amb títols repetits. Pensem que podrien pertànyer a clients diferents o bé, com que eren llibres que sortien molt, en tenia més d'un exemplar. També venia objectes d'escriptori

5. *Ibidem.* f. 573v- 574r.

6. Arxiu Municipal de Figueres. Població: padró d'habitants del 1871, caps 9.2.1/4.

(llibres en blanc, paper de solfeig, paper de fumar, paper d'escriure, plomes d'au, cartilles, sil·labaris, obretes de devoció, etc.). Joan Ventura no ens és conegut com a impressor. A la fi de l'inventari trobem una breu relació amb les seves eines de treball: caixes de lletres, un joc de premses, ferros per daurar, martells, regles, etc. També es consignen els mobles i aparadors de la botiga (mostrador, prestatgeries) i altres efectes personals.

L'època en la qual treballa Ventura, pare i fill, és molt interessant des del punt de vista polític, històric i intel·lectual. A la Il·lustració, segueix una gran crisi ideològica, derivada de la lectura i la freqüentació dels enciclopedistes. Des d'un punt de vista tècnic els avenços en les arts gràfiques fan augmentar la circulació de llibres, fan abaixar els costos d'impressió. El llibre sofreix una gran modificació en la seva presentació. S'introdueixen gravats en el text, ja fets de fusta o bé litografies.

Entre 1833 i 1840 observem un canvi en les estructures econòmiques de la societat que de retop afecten el substrat ideològic. Pensem ara en el període de reacció i revolució (1814-1823), la crisi de la vella societat (1823-1833); la revolució liberal i revolta popular (1833-1843), els temps dels moderats, etc. El 4 de gener de 1834 es dicta el primer reglament sobre la impremta. Aquests canvis històrics tenen un impacte decisiu en el món de les idees, en la literatura. El romanticisme, amb tot el que comporta, es manifesta amb molta força a la vida pública. Les novel·les, el teatre, la poesia reflecteixen el nou comportament amorós, el gust pel gènere de l'aventura. El públic burgès consumeix un teatre i una novel·la que escapa de la realitat del moment. Encara en molts aspectes, el català cedeix davant la pressió del castellà. El drama romàntic, la novel·la sentimental apareix entre nosaltres en castellà, encara que de vegades hi hagi una catalanització temàtica. Els orígens de la cultura catalana moderna són majoritàriament espanyols. Els escriptors catalans defugen la responsabilitat, tal com assenyala Josep Fontana:

“De proveir el públic català dels models que poguessin servir per transferir pautes de la cultura patrícia a la plebea (com és necessari que s'esdevingui, amb un desfasament de temps) amb la qual cosa el condemnaven a continuar proveint-se únicament dels vells models de literatura popular que corresponien a èpoques pretèrites [...] L'estudi dels llibres que es troben a les biblioteques de la burgesia barcelonina[...] ens mostra que hi ha en elles obres que revelen una preocupació per Catalunya –com les de Capmany o Feliu de la Peña–, però no en llengua catalana, cosa que porta a concloure que l'alta burgesia barcelonina vivia abocada a una ràpida castellanització, mentre l'interès i conreu de la pròpia llengua catalana quedava només limitat a un estret cercle d'intel·lectuals. I pel que fa a la petita burgesia que consumia en aquests anys la novel·la de fulletó, havia de recórrer necessàriament a l'edició en llengua castellana, malgrat que alguns dels més populars cultivadors d'aquest gènere –Altadill, Cortada, Angelón– fossin catalans (o valencians com Ayguals de Izco i Pérez Escrich)”.⁽⁷⁾

7. FONTANA, Josep, *La fi de l'Antic Règim...*, pàg. 436.

La novel·la és el gènere on es veuen millor les limitacions de la nostra cultura. Aquest desfasament entre un públic lector i uns editors que imprimeixen en castellà deixen Catalunya sense producció autòctona. La vida de relació a Figueres, a mitjan segle XIX, encara que a menor escala, no diferia de la que es feia en altres capitals de província o de comarca: passeigs, balls, cerimònies religioses i profanes, teatre, premsa, el gust de la festa institucional i tradicional. Aquesta és una parcel·la de la nostra història cultural sobre la qual ens manca un estudi. Podem apuntar breument com, d'un cens total de població de 10.349 persones l'any 1857 a Figueres, amb l'agregat de Sant Pau de la Calçada, hi havia 66 escoles públiques⁽⁸⁾ i 16 de privades que acollien 4.411 alumnes, essent la capital de districte amb una mitjana d'estudiants més alta, amb una escola per cada 176 veïns, segons Martínez Quintanilla,⁽⁹⁾ en el moment d'entrada en vigor de la Ley Moyano. També disposava de Col·legi d'Humanitats des del 1839, ubicat a l'antic convent dels franciscans, desamortitzat tres anys abans, i que el 1845 passà a ser institut d'ensenyament. S'imprimia des del 1861 *El Ampurdanés. Periódico científico, literario, de intereses morales, materiales, avisos y noticias*, que sortia al carrer dues vegades per setmana i que més endavant es convertiria en periòdic democràtic republicà federal; encara que anteriorment ja s'havia imprimit *Hoja Suelta* el 1842, amb catorze números apareguts, i abans, el 1809, *El Eco de los Pirineos*, abans *Gazeta de Figueres*.⁽¹⁰⁾ La matrícula industrial i de comerç del 1867 recull quatre impremtes –Llorenç Miégeville, Joan Hereu, hereus de la vídua Bosch i Feliu Bosch– i dos llibreters –vídua de Gregori Matas i Joan Ventura–, xifra només superada per Girona, amb set tallers d'impressió. El mes de desembre del 1850 s'inaugurà el Teatre Municipal, obra de l'arquitecte Josep Roca i Bros, encara que des de final del segle XVIII ja apareixen referències de representacions teatrals.⁽¹¹⁾ Les associacions de tot tipus, enteses com a llocs de tertúlia i de difusió de cultura, també estigueren presents a la Figueres de meitat del XIX. Així el Casino Menestral Figuerenc entrà en funcionament el 1856, el Casino del Liceo Figuerense, instal·lat al carrer del Forn Baix, fou fundat el 1858, la Societat Coral Erato data del 1862, entre d'altres.

8. L'any 1832 presentaren títol de mestre de primera educació a la Junta de Escuelas de Figueres Gaspar Jaumeandreu, Joan Riquer i Manel Pujol i apareixen com a sense títol Narcís Aiguavella, Manuel Antonio Baró, Gaspar Torras, Joan Pons Ferrer i Pere Tomàs Soler (ACF- Fons de l'Ajuntament de Figueres: correspondència d'instrucció pública, capsa 1645).

9. *Ibidem* nota 4, pàg. 148.

10. GUILLAMET i LLOVERAS, Jaume, *La premsa de les comarques gironines*. Barcelona. Editorial Selecta, 1977.

11. Apareix anotat al "*Llibre de caixa ahont se notaran las entradas y eixidas dels caudals de la obra de la parroquial Yglésia de Sant Pere [de Figueres]*", dipositat a l'ACF, durant els mesos de febrer al maig del 1799 diferents ingressos de diners en concepte de representació de la Passió de Jesús. També el 1835 tenim coneixença d'una petició d'Abdó Terradas, com a representant d'una societat dramàtica d'afeccionats de teatre de Figueres, on demana les claus d'una sala per assajar (GUILLAMET i LLOVERAS, Jaume. *Abdón Terradas. Primer dirigent republicà, periodista i alcalde de Figueres*. Figueres. Institut d'Estudis Empordanesos, 2000. Monografies empordaneses, 5. pàg. 22.

CONTINGUT DE L' INVENTARI

Els llibres inventariats a la botiga de Joan Ventura pertanyen a temàtiques diverses. A l'hora de fer-ne una breu catalogació, els hem agrupat per aquestes matèries:

Clàssics: Destaquem la *Fortuna de Cervantes (Novelas ejemplares)* i la presència de *La Celestina* de F. de Rojas.

Diversa: llibres d'urbanitat, llibres de comptes fets, manuals d'estils de cartes, llibres de tertúlies, etc. Assenyalem un bon nombre de llibres dedicats als nens. En aquesta època ja hi ha la preocupació per captar lectors joves. Alguns d'aquests manuals eren llibres de consulta al servei de mestres i d'educadors. També hi ha inventariat un exemplar del famós *Diccionario infernal o sea cuadro jeneral (sic) de los seres, personajes, libros, hechos y cosas que hacen referencia a las paraciones, a la majia (sic) blanca y negra...* por Collin de Flancy, traduït de l'última edició francesa. Collin era un famós ocultista. En l'edició espanyola del seu llibre, avui molt rara, publicada en 1842, hi podem llegir una referència molt divertida sobre l'endevinació del futur per la col·locació capriciosa del marro del cafè en un plat.

Gramàtiques i llibres d'ensenyament: El *Reglamento de las escuelas públicas de instrucción primaria elemental*, de 26 de novembre de 1838, i el *Plan general de estudios* aprovat per Reial Decret de 17 de setembre de 1845, van propiciar l'aparició de sil·labaris, aritmètiques, llibrets de faules, geografies, mètodes d'idiomes. Destaquem de l'inventari la *Gramàtica castellana*, de Pau Ballot; les *Faules* d'Isop (Figueres, G. Matas, 1842); *De institutione grammaticae*, de Nebrija (Figueres, Matas, 1828), l'obra de Sabattier, *Amigo de los niños* (Figueres, G. Matas, 1837).

Històrics: llibres relacionats amb la Revolució Francesa, la Guerra del Francès, la figura de Napoleó, les noves orientacions polítiques. Hi ha també obres sobre la història d'Amèrica, la de Catalunya i d'Espanya de principi del segle XIX, llibres de geografia i de viatges.

Il·lustrats: presència d'obres de J. J. Rousseau, de Voltaire, etc.

Novel·la: La novel·la és el gènere que es consolida més tardanament en la literatura catalana del segle XIX, tot i l'augment dels lectors d'aquest gènere. Fins als anys de 1830 no trobem autors catalans que escriuen en català. La primera obra catalana coneguda és *L'Orfeneta de Menargues* d'Antoni Bofarull (1862). Destaquem la importància de la novel·la, sobretot traduccions, que ajuden a consolidar la venda i el mercat de llibres. A mitjan segle XIX l'impressor i el llibreter ja no són la mateixa persona. Sorgeixen nous canals de distribució i venda de llibres. L'inventari d'obres novel·lesques del taller d'en Ventura tradueix diversos gèneres i tendències: moral, educativa, d'aventures, romàntica, històrica, sentimental, novel·la de crims, sobre la pobresa, la reconquesta d'un bé perdut, etc. D'altres toquen, de lluny o bé de prop, el tema americà, l'exotisme en la tria d'ambients, un traç romàntic que trobem en les novel·les de Montengon, etc. En aquesta època hi ha moltes lectores femenines que devoren tota classe d'obres. Els

agradaven les obres en les quals les protagonistes eren les mateixes dones. Entre els temes d'aquestes novel·les femenines sobresurten els dedicats al matrimoni, el fill o la filla perduda, el tema del nuviatge, etc. A principi del segle XIX trobem, en castellà, les primeres traduccions d'obres de Chateaubriand i de Goethe. Entre 1812 a 1834 es popularitzen les obres de l'escocès Walter Scott, sobretot les de tema històric, traduïdes per Pau Piferrer, Altés i Canals, etc. L'obra de W. Scott⁽¹²⁾ va tenir certa influència en el desenvolupament de la novel·la històrica catalana dels anys 30. Entre 1830 i 1840 és quan es publica el major nombre de traduccions, entre les quals destaquen les de Víctor Hugo, Dumas, Eugène Sue, Vigny, Manzoni, George Sand. La novel·la de fulletó és representada per l'obra del francès Eugène Sue i Dumas pare.

De l'inventari de l'enquadrador figuerenc assenyalarem els autors i autores següents. La majoria són obres de la fi del segle XVIII, traduccions de novel·les estrangeres, especialment franceses: V. Arlincourt; H. De Balzac; Marquès de Caracciolo; Marie Risteanu Cottin; F. R. Chateaubriand; Charles Didier; F.G. Ducray-Duminil; A. Dumas; J. P. Claris de Florian; Mme. Stéphanie Félicité Genlis; Víctor Hugo; Ch. Pau de Kock; August von Lafontaine; Alain René Le Sage; Pere Montengon; Charles Nodier; Charles Antoine Guillaume Pigault-Lebrun; Mrs. Anna Ward Radcliffe; Jean Joseph Regnalt-Warin; Bernardin de Saint-Pierre; W. Scoot; Franz Van der Welde, etc. Georg Lukàcs, teòric de la novel·la, distingia, abans de 1848, tres grups en l'anomenada novel·la històrica: 1) la representada per l'escocès W. Scott, l'americà Cooper, l'italià Manzoni i el rus Pushkin. Els tres primers són representats en aquest inventari. 2) la representada per Alfred de Vigny i Víctor Hugo. Aquest darrer el trobem també en el taller de Ventura. 3) la representada per Prosper Mérimée i Stendhal.

Obra catalana: Partinobles,⁽¹³⁾ l'*Exercici del Cristià* d'Ullastra, llibres de comptes, passions i altres obretes de caire devot, doctrines, etc.

Religiosos: *Catecismo* de Fleuri (Figueres, A. Matas, 1838 i 1848), un clàssic de l'època, el qual va gaudir de molta popularitat. Es tracta d'un catecisme per als nens amb preguntes i respostes, amb lliçons per a l'escola. En aquest inventari no hi ha cap rastre de lectors de bíblies, ni tampoc dels clàssics del catolicisme. Assenyalarem la popularitat del Kempis i del manual d'Ullastra, dels llibres de passions i salms, els manuals de Setmana Santa, etc.

Tècnics: manuals d'agricultura i de jardineria, remeis casolans.

12. En 1828, Sanpons i Aribau van formar una societat per publicar les obres escollides de W. Scoot, encara que els editors catalans van abandonar l'empresa perquè alguns títols van ser prohibits per la censura. Vegeu també E. A. Peers, *Studies on the influence of Sir W. Scoot in Spain*, "Revue Hispanique", 1926, LXVIII, pàg. 1-160.

13. Sabem que a la biblioteca particular de Bonaventura Carles Aribau, considerat l'iniciador de la Renaixença, només hi havia set llibres en català enmig dels més de dos mil tres-cents volums. Entre aquesta migrada producció hi havia una *Història del cavaller Partinobles*. B. C. Aribau havia escrit sempre les seves cartes en castellà fins i tot quan s'adreçava als seus amics catalans.

FIGUERES, UN NOU PORTELL D'ENTRADA DEL ROMANTICISME EUROPEU

La lectura d'aquest inventari d'autors i d'obres ensenya com a la ciutat de Figueres, i a la seva àrea d'influència, hi havia, abans de la consolidació de la primera renaixença catalana, que sembla coincidir amb la represa iniciada amb els Jocs Florals de 1869, una minoria culta que s'incorporava amb fisonomia pròpia al concert del romanticisme europeu, espanyol i català d'expressió castellana. En aquelles èpoques de semitolerància, amb uns mitjans culturals escassos, una distribució i venda de llibres precària, encara per avaluar, una perspectiva escolar no gaire encoratjadora, trobem un nucli de lectors i de lectores fidels que tenien accés a les noves ofertes, a les darreres novetats del moment, les que llavors s'editaven a Barcelona, Madrid, Perpinyà o València. En la llista d'autors⁽¹⁴⁾ hi trobem tots els noms del moment.

A Figueres triomfen les obres de V. Arlincourt, les de Walter Scott, les de l'americà F. Cooper, les novel·les de Jean-Pierre Claris de Florian⁽¹⁵⁾ (1755-

14. José F. Montesinos a la seva magnífica *Introducción a una historia de la novela en España en el siglo XIX...* estudia la traducció, la recepció i la vigència a les lletres espanyoles d'aquests autors: Mme. De Genlis, Florian, Arlincourt, Pigault-Lebrun, W. Soccot, Chateaubriand, Anna Radcliffe, Mme. Cotin, etc.). La lectura, molt recomanada, d'aquesta obra ens estalvia d'haver-nos-hi d'entretenir.

15. ANDRÉ, René, *Florian y España*, "Insula" (Madrid), núm. 120, 15-12-1955, suplement.

1794), de Bernardin de Saint Pierre (1737-1814), autors que treballen l'anàlisi psicològica dels comportaments dels seus personatges i col·loquen els personatges en un marc exòtic.

Les obres sentimentals, algunes de les quals eren protagonitzades per dones, tenien una clara intenció moralitzadora. Alguns trets de la novel·la sentimental passaren després a la romàntica. Els lectors i lectores figurenques s'interessen per les obres de Stéphanie Félicité de Genlis (1776-1830), madame Cottin, escriptora francesa molt llegida entre 1830 i 1840. També llegeixen la *Historia del Conde de Cominge...seguida de una carta del Conde a su madre y un drama en tres actos*, obra de la Marquesa de Tencin (1814-1884). Aquestes dones de la burgesia emergent són una clientela fidel de col·leccions de novel·les i dels primers centres de lectura. La lectura femenina propicia l'aparició de llibres mida 16° o 32°, obres que fàcilment es podien portar en una bossa o a la mà mentre es passejava.

D'aquest inventari també volíem assenyalar la presència de la novel·la epistolar, *Les liaisons dangereuses* (1782) de Choderlos de Laclos, obra mestra d'aquest gènere, que havia estat prohibida per la Inquisició. A propòsit d'aquesta obra, Iris M. Zavala⁽¹⁶⁾ exhuma un document inquisitorial de 1791 en el qual el lector inquisidor resum l'argument de l'obra en aquests termes:

"Hacen de principales personajes en esta escena una mujer joven y viuda, la mayor puta que se halla en las historias y que se intitula la marquesa de Merteuil, y un soltero que se llama el conde de Valmont, que constituye toda su felicidad y su mayor gloria en excederse a todos los jóvenes de París en la disolución".

Entre les obres d'autors espanyols, destaquem les del barceloní Joan Cortada i Sala (1805-1868), escriptor romàntic, que escriu novel·les històriques en castellà, a imitació de W. Scott: *Tancredo en Asia* (1833-4), *Las revueltas de Cataluña* (1838). En aquest inventari figuren també: Bastús amb una història sobre el templaris, Ercilla, el Padre Isla, P. Montengon, Jorge Montgomery, Solís, etc. Llàstima que l'inventari no reculli el nom dels clients, dels propietaris dels llibres. Ens hagués estat útil per reconstruir el petit món de la burgesia figurenca, rendistes, professions lliberals, mestres, senyorettes de casa bona, clergues... que tenien en aquest obrador diversos tipus de llibres.

Ens plau de constatar l'àmplia acollença que per totes bandes hom tributava a les traduccions, majoritàriament d'obres franceses, seguides de les angleses, italianes o alemanyes, que tingueren un valor cultural innegable per a la recepció a Catalunya de noves sensibilitats, que conclouen amb la novel·la folletinesca, darrer graó de la narrativa romàntica.

16. *Lecturas y lectores...* pàg. 33. D'aquestes *Cartas recogidas en una sociedad y publicadas para la ilustración de algunas otras*, hi ha edicions castellanes impreses a París (1827 i 1831); Madrid, 1822; Barcelona, Oliva, de 1837 i de 1847.

VERSOS NOUS

AB ALEGRÍA

DELS DEFENSORS DEL TRONO,

PATRIA Y RELIGIÓ.

TRETS PER LO AUTOR JOSEPH

BABOT Y BLANCH.

LO CUAL LLIBRE SE ANOMENA
diversió de Realistas y desengany
de Lliberals,

TRET EN LO ANY 1824.

LA NOSTRA EDICIÓ

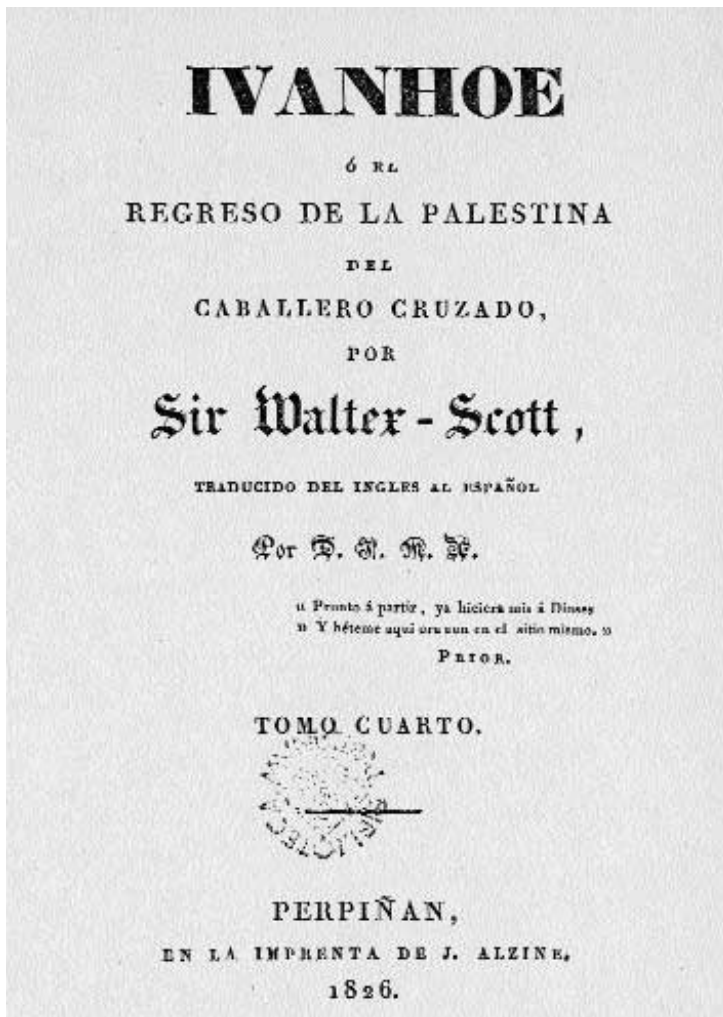
Transcrivim fidelment el text del manual notarial corresponent. Sempre que ens ha estat possible, anotem autor i títol sencer de les obres. Com que l'inventari assenyala si un llibre té un o més volums, hem procurat que els llibres referenciats s'avinguessin amb les característiques de publicació de cada impremta. Quan no ens ha estat possible donar el lloc on més o menys el llibre pot haver estat imprès, assenyalen les impressions més acostades a l'època de redacció de l'inventari que hem sabut trobar. Com que no hi ha

indicació de la impremta, no podem avaluar ni la presència ni la producció dels editors, majoritàriament de València, Barcelona i Madrid. A València hi treballaven Marià de Cabrerizo (1785-1868), Salvà i Mallén, mentre que a Barcelona destaca la figura d'Antoni Bergnes de las Casas (1801-1879). A Perpinyà, el llibreter Alzine publicava un catàleg de llibres espanyols editats a França i Anglaterra. La majoria de llibres d'aquest inventari són impresos a mida 8° o 12°. Atès que Ventura relligava llibres, no sabem res de l'ofici i la qualitat de les seves enquadernacions. Suposem que al seu obrador sovintejaven les obres enquadernades amb pasta espanyola, llom llis, decoracions daurades, guardes amb paper de colors que reproduïen "ones", papers pintats, aigües, etc.

Som conscients que no sempre hem encertat en la catalogació dels llibres de l'enquadernador Ventura. De vegades el títol transcrit pel notari és massa genèric, molt abreujat, coincideix amb el d'alguna altra obra i dóna poques pistes concretes; en d'altres casos, com és el cas dels títols de moltes novel·les, la majoria traduccions, la referència apareix molt resumida. La majoria d'aquestes obres porten un títol molt llarg, un sotstítol complementari que en aquesta avinentesa no surt documentat. Hi ha molts llibres tècnics, d'ensenyament, religiosos, els quals són difícils de catalogar amb precisió per la gran quantitat d'edicions que se'n van fer. Per tal de redactar l'estudi introductor i confegir aquest repertori d'obres, en el qual, com hem dit, el gènere més important és la novel·la estrangera, hem utilitzat, entre d'altres, les fonts i els manuals següents:

- R. Blasco, *La novela romàntica al País Valencià*, Barcelona, Curial, 1993.
- Reinald F. Brown, *La novela española 1700-1850*. Madrid. Dirección General de Archivos y Bibliotecas, 1950.
- Javier Burgos Rincón, *Los libros privados del clero. La cultura del libro del clero barcelonés en el siglo XVIII*, dins "Manuscrits", núm. 14, gener de 1996, pàgs. 231-258.
- Dd.A.a., *Literatura catalana*, Barcelona, Edhasa, 1979.
- Hipólito Escolar (direc.), *Historia ilustrada del libro español. La edición moderna. Siglos XIX y XX*, Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez, 1996.
- Xavier Fàbregas, *Les formes de diversió en la societat catalana romàntica*, Barcelona, Curial, 1975.
- Juan Ignacio Ferreras, *La novela por entregas, 1840-1900*, Madrid, Taurus, 1972.
- Juan Ignacio Ferreras, *Introducción a una sociología de la novela del siglo XIX*, Madrid, Edicusa, 1973.
- Juan Ignacio Ferreras, *Los orígenes de la novela decimonónica 1800-1830*, Madrid, Taurus, 1973.
- Josep Fontana, *La fi de l'Antic Règim i la industrialització, 1787-1868*, dins *Història de Catalunya*, dirigida per Pere Vilar, Barcelona, Edicions 62, 1988.
- Josep Maria Fradera, *Cultura nacional en una societat dividida*, Barcelona, Curial, 1992.

- Luis Guarner, *El Europeo (Barcelona, 1823-1824)*, Madrid, CSIC, 1953.
- Joaquín Marco, *Literatura popular en España en los siglos XVIII i XIX*, Madrid, Taurus, 2 vols., 1977.
- Enrique Miralles, *Biblioteca de las literaturas regionales. Siglo XIX. Autores bilingües (obra en castellano)*. Madrid, Fundación Universitaria Española, 2001.
- J. Molas (dir.), *Història de la literatura catalana*, vol. 7, Ariel, Barcelona, 1986.
- Juan Oleza, *La novela del XIX: del parto a la crisis de una ideología*, Valencia, Bello, 1976.
- Edgar A. Peers, *Historia del movimiento romántico español*, Madrid, Gredos, 1954.

- D. Pérez Mínik, *Novelistas españoles de los siglos XIX i XX*, Madrid, Guadarrama, 1957.
- José F. Montesinos, *Introducción a una historia de la novela en España en el siglo XIX. Seguida del esbozo de una bibliografía española de traducciones de novelas 1800-1850*, Madrid, Editorial Castalia, 1982.
- Inés Padrosa, *Els impressors figuerencs i la seva obra*, “AIEE”, vol. 25, 1992, pàgs. 225-289.
- A. Palau y Dulcet, *Manual del librero hispano-americano*, Barcelona, Librería Anticuaria, 1923-1927.
- Celia Romea Castro, *Barcelona romántica y revolucionaria. Una imagen literaria de la ciudad, década de 1833 a 1843*, Barcelona, Universitat, 1994.
- Leonardo Romero Tobar, *La novela popular española del siglo XIX*, Madrid, ed. Ariel, 1976.
- Ana Rueda, *Cartas sin lacrar. La novela epistolar y la España Ilustrada 1789-1840*, Madrid, Iberoamericana 2001.
- Àngels Solà, “Tres notes entorn les actituds i valors de l’alta burgesia barcelonina a mitjan segle XIX” a *Quaderns de l’Institut Català d’Antropologia*, núm. 3/4 (1981), pàgs. 101-128.
- Iris M. Zavala, *Lecturas y lectores del discurso narrativo diechiochesco*, Amsterdam, Rodopi, 1987.
- Iris M. Zavala, *Ideología y política en la novela española del siglo XIX*, Madrid, Anaya, 1971.
- Guillermo Zellers, *La novela histórica en España, 1828-1850*. Instituto de las Españas en EEUU, Nueva York, 1938.

INVENTARI DE L’ENQUADERNADOR JOAN VENTURA DE FIGUERES (1856)

En la villa de Figueras, a veinte y ocho enero de 1856: ante mí, el notario y testigos que se dirán, pareció Juan Ventura, encuadernador, natural y vecino de esta villa y dijo: que si bien su señor padre, Lorenzo Ventura, le dió todos sus bienes cuando contrajo su matrimonio con su actual esposa María de la Concepción Mateu, la cual le aportó en dote la cantidad de seiscientas libras moneda barcelonesa, según resulta de las capitulaciones matrimoniales que autorizó don Juan Gay, notario de esta villa a cinco enero de 1850, y teniendo presentido el comparente que sobre la herencia de su padre gravitan varias deudas, y que aquella sólo se compone de una librería y algunos muebles y efectos todo lo cual ha de responder de la dote que le constituyó su citada esposa; y atendiendo a que si no describiese en inventario los libros que componen dicha librería y los espresados muebles y efectos, se vería el coparente imposibilitado de aumentar el comercio de libros en razón a que temería que los referidos acreedores acudiesen y embargasen todos los bienes sin diferenciar los que pertenecen a su padre y los adquiridos posteriormente por él, Juan Ventura, por todas estas consideraciones con asistencia de los

señores don Lázaro Riera, del comercio, y don Jayme Bosch, impresor, ambos de esta vecindad, ha procedido a continuar en inventario los bienes del citado su padre, los cuales con el valor dado por los mencionados señores Riera y Bosch, son los que se expresan:

	Tomos	reales marav.
1. <i>Sello del infortunio</i>	1 tomo	4
2. <i>Ynés de las Sierras</i> ⁽¹⁷⁾	1	4
3. <i>Cinco novelas</i>	1	4
4. <i>Clara de Alba</i> ⁽¹⁸⁾	1	4
5. <i>La Vestal</i> ⁽¹⁹⁾	1	4
6. <i>Amelia</i> ⁽²⁰⁾	1	4
7. <i>Carlos el Temerario</i> ⁽²¹⁾	5	20
8. <i>El bastardo de Castilla</i> ⁽²²⁾	2	8
9. <i>Anatomía de la misa</i> ⁽²³⁾	1	4
10. <i>Colección de novelas</i> ⁽²⁴⁾	1	4
11. <i>Cementerio de la Madalena</i> ⁽²⁵⁾	4	16
12. <i>Novelas de Cervantes</i> ⁽²⁶⁾	2	8
13. <i>Los Estuardos</i> ⁽²⁷⁾	3	12
14. <i>Macepa</i>	1	4
15. <i>El Bachiller de Salamanca</i> ⁽²⁸⁾	1	4
16. <i>Alfonso o el hijo natural</i> ⁽²⁹⁾	2	8
17. <i>Veladas de la quinta</i> ⁽³⁰⁾	2	8

17. Obra de Charles Nodier (1780-1844). Hi ha una edició de Barcelona (Saurí, 1839).

18. *Clara de Alba o La víctima de una amistad*. Novel·la de Mme Marie Risteau Cottin (1770-1807). Hi ha edició de Barcelona, Saurí, 1843.

19. *La vestal, novela histórica, precedida de una explicación del origen de las vestales...*, traducció del francès per A. J. de B. i V., Barcelona, Saurí, 1841. És una obra de August von Lafontaine (1758-1831).

20. *Amelia o Los desgraciados efectos de la extremada sensibilidad. Anécdota inglesa*, traduïda per D. J. S. F. (València, Estevan, 1813, Barcelona, Saurí, 1843).

21. *Carlos el Temerario o el solitario del monte salvaje*. Obra de Víctor, vescomte d'Alincourt (1789-1856).

22. Obra de George o Jorge de Montgomery, autor de novel·les històriques. En 1832 va publicar a Madrid *El bastardo de Castilla, novela historica caballeresca*. Aquest autor va néixer a Alacant en 1796. Ricard Blaco en *La novel·la romàntica al País Valencià...*, pàg. 71, nota 163 explica com el censor de torn va impugnar algunes frases de la novel·la que trobava massa agosarades i indecents ja que aquesta obra la llegien joves d'un i altre sexe.

23. KOC-WOUNGEO, *Anatomía de la Misa*, Gibraltar, imp. de F. M., 1836. Palau i Dulcet assenyala que és un llibre anticlerical i que l'any i el peu d'impremta són ficticis.

24. Possiblement *Colección de novelas* de Cabrerizo.

25. Obra de Jean-Josep Regnalt-Warin (1775-1844), Valencia, Ferrer de Orga, 4 vols, 1811; tercera edició corregida i expurgada, València, Estevan, 1817, 4 vol. Encara que no fos una novel·la perquè explica la presa i mort de Lluís XVI i Maria Antonieta, el públic la llegia com a tal.

26. Una de les moltes edicions de les *Novelas ejemplares* de Miguel de Cervantes.

27. Obra d'Alexandre Dumas (1803-1870). (Barcelona, Sellas y Oliva, 1841, 3 vol.).

28. Obra de Alain René Le Sage (1668-1747). N'hi ha una edició impresa a Madrid, Ramos, 1821.

29. Obra de Mme. Stéphanie Félicité de Genlis (1746-1830). *Alfonso o el hijo natural...* puesto en español por don Pedro Higinio Barinaga (Valencia, Cabrerizo, 1832).

30. Obra de Mme. Stéphanie Félicité de Genlis (1746-1830). (Barcelona, 2 vol., 1840. Traducció de Gilman).

18. <i>Cristianismo a descubierto</i> ⁽³¹⁾	2	8
19. <i>Rosa o la niña mendiga</i> ⁽³²⁾	14	56
20. <i>La pastora de Lamer Moor</i> ⁽³³⁾	2	8
21. <i>Viages de Antenor</i> ⁽³⁴⁾	2	8
22. <i>Notas finales</i>	1	4
23. <i>Monja Alférez</i> ⁽³⁵⁾	1	4
24. <i>Ydeas Napoleónicas</i> ⁽³⁶⁾	1	4
25. <i>Bufón de los niños</i> ⁽³⁷⁾	1	4
26. <i>Locura española</i> ⁽³⁸⁾	2	8
27. <i>Ynés y Clara</i> ⁽³⁹⁾	2	8
28. <i>Noches romanas</i> ⁽⁴⁰⁾	1	4
29. <i>La heredera</i> ⁽⁴¹⁾ de Sangum[?]	2	8
30. <i>Los patricios</i> ⁽⁴²⁾	1	4
31. <i>Historia de los templarios</i> ⁽⁴³⁾	1	4
32. <i>Un hombre que desea casarse</i> ⁽⁴⁴⁾	1	4
33. <i>El buen sentido</i> ⁽⁴⁵⁾	1	4
34. <i>Las gemelas</i> ⁽⁴⁶⁾	1	4
35. <i>Figaro</i> ⁽⁴⁷⁾	1	4

31. BOULANGER, DR. A., *El cristianismo a descubierto, o examen de los principios y efectos de la religión cristiana*, traducido por S. D. Primera edició: Londres (però Burdeos), 1821.

32. *Rosa o la niña mendiga y sus bienchores*. Obra de Agnes Maria Bennet (1760?-1808). Aquesta edició en 14 volums podria correspondre a la *Colección de obras completas de Mistris*, Madrid, Escamilla, 14 vols, 8º, s/d).

33. Walter Scoot és autor de l'obra *La novia o pastora de Lamer Moor o la desposada*, novela històrica, Madrid, Sanz, 2 vol., 1828.

34. *El Antenor*, obra del novel·lista Pedro Montengon. També hi ha el llibre *Viages de Antenor por Grecia y Asia, con nociones sobre Egipto*. Manuscrito griego que traduxo a la lengua francesa E. F. Lantier y a la española el T. C. D. Bernardo Maria de Calzada, Madrid, Imp. Real, 1802.

35. Possiblement obra de C. M. Trigueros. N'hi ha una edició impresa a París en 1829, a nom de Catalina Erauso.

36. *Las ideas napoleónicas*, por el principe Luis Bonaparte; traducida del francés por J. M. de F., Barcelona, Imp. de A. Bergnes, 1839.

37. *El Bufón de los niños, o Historia Natural abreviada del francés* por D. Luís Lamarca, Valencia, 1834. N'hi ha una edició barcelonina, arranjada per Mariano Pons i Fuster (Barcelona, Imp. de Saurí, 1848).

38. Obra de Charles Antoine Guillaume Pigault-Lebrun (1753-1835), Barcelona, Saurí, 2 vol., 1837.

39. Possiblement *Irene y Clara o la madre imperiosa*, atribuïda a J. Gómez Hermosilla o bé a José Mamerto Gómez Hermosilla. Vegeu J.I. Ferreras, *Los origenes*, op. cit., pàg. 234.

40. *Las noches romanas en el sepulcro de los scipiones/* escritas en italiano y traducidas libremente al español por Ramón Vaudaró y Fábregas, Barcelona, F. Garriga, 1837.

41. Eugéne Scribe és autor de *La heredera. Comedia en un acto*. Barcelona, Imp. y lib. De Oliva, 1834.

42. *Los patricios: historia de las sangrientas guerras civiles que desolaron algunos estados de Alemania a fines del siglo XVI*, escrita en alemán por C. F. Van-der-Velde, Barcelona, Librería de Saurí, 1833.

43. *Historia de los templarios*, por V. Joaquín Bastús, Barcelona, Imprenta de J. Verdaguer, 1834.

44. KOCK, Paul de, *El hombre que desea casarse*, traduc. de J. Torrente y Ricart, Barcelona, Matas y Bordallés, 1844. Possiblement aquest editor de Figueres la va fer imprimir, en coedició, a Barcelona.

45. DIETRICH O THIRY, Paul Henry, *La moral universal o deberes del hombre fundados en su naturaleza*. Obra escrita en francés...y traducida al castellano por Manuel Díaz Moreno, Burdeos, imp. de Pinard, 1819; Madrid, imp. de Mateo Repullés, 1821, 3 vols.

46. Obra de Juan Vaniolar, *Las gemelas o la religión en práctica*. Traducción libre por D...., Barcelona, Imp. de A. Bergnes y Cia, 1831.

47. *Las bodas de Figaro?* de Pierre Augustin Caron de Beaumarchais. També hi ha una obra de Larra, *Fígaro de vuelta. Primera carta de Figaro a su correspondal en París*, Madrid, Imp. Repullés, 1836.

36. <i>La seducción</i> ⁽⁴⁸⁾	1	4
37. <i>Contrato socia</i> ⁽⁴⁹⁾	1	4
38. <i>El carcelero</i> ⁽⁵⁰⁾	1	4
39. <i>Ynés de Castro</i> ⁽⁵¹⁾	1	4
40. <i>Amor y deber</i> ⁽⁵²⁾	1	4
41. <i>Política de Maquiavelo</i> ⁽⁵³⁾	1	4
42. <i>Amores de Ismene</i> ⁽⁵⁴⁾	1	4
43. <i>Libro del pueblo</i>	1	4
44. <i>El barbero de París</i>	2	8
45. <i>Clarín patriótico</i> ⁽⁵⁵⁾	1	4
46. <i>Enrique y Sinforosa</i> ⁽⁵⁶⁾	3	12
47. <i>Cristina</i> ⁽⁵⁷⁾	1	4
48. <i>Llave de sueños</i>	1	4
49. <i>El citador</i> ⁽⁵⁸⁾	1	4
50. <i>Abde Ker</i> ⁽⁵⁹⁾	1	4
51. <i>Dios de los hombres</i>	1	4
52. <i>Historia de los bandidos más célebres</i>	1	4
53. <i>Máximas de Napoleón</i> ⁽⁶⁰⁾	1	4
54. <i>El abuelo</i> ⁽⁶¹⁾	1	4

48. *La Seducción y la virtud o Rodrigo y Palulina* (Valencia, 1829). Segons Ferreras, *Los orígenes...*, aquesta obra és d' autor desconegut.

49. Obra de J. J. Rousseau.

50. *El carcelero de Modigliana o El nacimiento oscuro de un rey contemporáneo*, traducido del francés por F. O., Tarragona, Imprenta de Miguel Puigrubí, 1842.

51. *Inés de Castro, novela tomada de la historia de Portugal*. Obra de Mme. Stéphanie Félicité de Genlis (1746-1830). (Madrid, Bueno, 1832).

52. *Amor y deber: comedia en tres actos*: traducida del francés, Madrid, Imp. de los hijos de Catalina Piñuela, 1838.

53. Podria tractar-se d'una edició del llibre *El despotismo en la democracia o la política de Maquiavelo en el siglo XIX*.

54. *Los amores de Ismene e Ismenias*: novelita griega puesta en castellano, por V. B., Barcelona, José Rubio, 1835.

55. *Clarín patriótico o sea discurso político-filosófico sobre los árboles de la iniquidad y equidad: donde se trata de los males de la patria...* por el ciudadano D. I. B. D. T. L. E. M. P.D. L. H. y E. D. N. D. C. D. U., Barcelona, Imprenta de Juan Oliveres, 1837.

56. *Enrique y Sinforosa y los amigos virtuosos; obra moral y geográfica (sic) por la descripción que hace de varios países...*Madrid, 1830-1831.

57. *Cristina o el valle de la Luisiana?; Cristina de Suaviz, o la muger como ninguna?*

58. *El citador histórico o sea la liga de los nobles y de los sacerdotes contra los pueblos y los reyes desde el principio de la era cristiana hasta el año 1820: cuadro histórico de las conspiraciones...de que son culpables los privilegiados...* traducida del francés al español por Z. Izgonde, Madrid, Imp. de Luis Muñoz y Vilches, 1822. També hem trobat una altra obra que comença així: *El citador*: escrito en francés por Pigaut-Lebrun; y traducido al castellano por N. Alvarado, Londres, Imprenta de Davidson, 1820.

59. *Abde Ker o las intrigas del serrallo*, novela árabe trad. Al español, Valencia, Montfort, 1850.

60. Hi ha un llibre amb el títol: *Las ideas napoleónicas*, por el príncipe Napoleón Luis Bonaparte; traducida del francés por J. M. de F., Barcelona, Imp. de Antonio Bergnes, 1839. Un altre volum és: *Pensamientos y máximas de Napoleón en la isla de Santa Elena, esplanadas por él mismo*; obra publicada con extraordinaria aceptación...., Madrid, Imprenta de Leon Amarita, 1828.

61. *El Abuelo católico: obra adaptada al uso de las escuelas de enseñanza primaria*, traducida del francés por Luis Bordas, Barcelona, s.n., 1850. També podria tractar-se de l'obra de F. Comella *El abuelo y la nieta: comedia de música, en tres actos*, Barcelona, Juan Francisco Piferrer, s/d.

55. <i>El hortelano</i> ⁽⁶²⁾	1	4
56. <i>Ecós de Navarra</i> ⁽⁶³⁾	1	4
57. <i>Revolució de Barcelona</i> ⁽⁶⁴⁾	1	4
58. Francisco Espós y Mina ⁽⁶⁵⁾	1	4
59. <i>La desigualdad</i> ⁽⁶⁶⁾	1	4
60. <i>Astolfo</i> ⁽⁶⁷⁾	1	4
61. <i>Rebeldes en tiempo de Carlos 5^a</i> ⁽⁶⁸⁾	3	12
62. <i>Demostración de Evangelio</i>	1	4
63. <i>Aventuras de un joven valencian</i> ⁽⁶⁹⁾	2	8
64. <i>El cervecero Rey</i> ⁽⁷⁰⁾	2	8
65. <i>El Ytaliano</i>	3	12
66. <i>La virtud y el orgullo</i> ⁽⁷¹⁾	2	8
67. <i>Cartas de un viagero</i>	3	12
68. <i>Días en el campo</i>	4	16
69. <i>El renegado</i> ⁽⁷²⁾	2	8
70. <i>El médico casero</i>	1	4
71. <i>El caballero de Malta</i>	1	4
72. <i>Testamento parcial</i>	1	4
73. <i>Angela y Juanita</i> ⁽⁷³⁾	1	4
74. <i>El Husar</i> ⁽⁷⁴⁾	4	16
75. <i>Viage á Ytalia</i> ⁽⁷⁵⁾	1	4

62. *El hortelano: obra que en forma de diálogo enseña a formar y cultivar una huerta de árboles y hortalizas, citando algunos nuevos experimentos.* Traducido del francés por S. F. Barcelona, Imprenta del Constitucional, 1842.

63. *Ecós de Navarra o Don Carlos y Zumalacarregui: hechos históricos, detalles curiosos, y recuerdos de un oficial carlista,* por el Baron H. Du Casse. Madrid, Boix, editor, 1840.

64. *Revolució de Barcelona proclamando la Junta Central: diario de los acontecimientos de que ha sido teatro esta ciudad durante los meses de 1843/redactado por un testigo de vista.* Barcelona, Manuel Saurí, editor, 1844.

65. En aquest cas entren l'obra, sense especificar, pel nom del seu autor. Francisco Espoz i Mina, nom amb què era conegut Francisco Espoz e Ilundáin, capità general de Catalunya en 1822. Aquest militar va publicar en 1825 a Londres un extracte de la seva vida, *Breve extracto de la vida del general Mina publicado por el mismo.*

66. JEAN JAUQUES ROUSSEAU, *Desigualdad entre los hombres.* Traducido por M***, Gerona, Oliva, 1820.

67. *Relación Astolfo y Auristela,* Córdoba, Imprenta de Rafael García Rodríguez, s/d.,

68. *Los rebeldes en tiempo de Carlos V:* novela histórica de el Vizconde de Arlincourt, traducida por C.A.C., Madrid, s/n, 1851. Imprenta de la Biblioteca selecta.

69. BLASCO, Ricard, *La novel·la romàntica...* assenyalava una novel·la publicada a Cadis en 1834, *Sucesos y aventuras del joven oficial valenciano D. Vicente Oferall en su viaje a Italia.* Les inicials podrien correspondre a dos lletraferits valencians: Josep Mateu Garin o Josep Muñoz Gaviria, perquè només hi ha les inicials.

70. VIZCONDE DE ARLINCOURT, *El cervecero del Rey; crónica flamenca del siglo XIV.* Traducido por J. March. Barcelona, 1834, 2 vols.

71. *La virtud y el orgullo* (Valencia, 1834). Ferreras a *Los Orígenes* assenyalava que potser és una traducció d'autor desconegut, pàg. 116.

72. *El renegado,* obra del vescomte d'Arincourt.

73. OBRAS DE Charles Antoine Guillaume Pigault-Lebrun 81753-1835). Barcelona, Saurí, 1838.

74. LAFONTAINE, August Von (1758-1831), *El húsar o la família de Falkenstein,* novela traducida libremente por R. Mariano Escamilla, Barcelona, Bergnes, 4 vols., 1832-1833.

75. *Viage a Italia* escrito en francés por Juli Janin; y traducido al español por El Doncel, Madrid, s/n, 1846. Establecimiento literario y tipográfico de D. Lucas Gónzalex y Cia.

76. <i>La Araucana</i> ⁽⁷⁶⁾	4	16
77. <i>Juanito</i> ⁽⁷⁷⁾	2	8
78. <i>Obras de Cooper</i> ⁽⁷⁸⁾	2	8
79. <i>El heredero de Avisinia</i> ⁽⁷⁹⁾	2	8
80. <i>El Duque de Reichstadt</i> ⁽⁸⁰⁾	1	4
81. <i>Revueltas de Cataluña</i> ⁽⁸¹⁾	1	4
82. <i>Carácter de la verdadera religión</i>	1	4
83. <i>Elieser y Nephtali</i> ⁽⁸²⁾	1	4
84. <i>La hermosa joven</i> ⁽⁸³⁾	4	16
85. <i>Eusebio</i> ⁽⁸⁴⁾	2	8
86. <i>Los tres reynos</i> ⁽⁸⁵⁾	1	4
87. <i>Revolución Francesa</i> ⁽⁸⁶⁾	2	8
88. <i>Cursus epitome</i>	1	4
89. <i>Han de Yslandia</i> ⁽⁸⁷⁾		
90. <i>N^a Sra de París</i> ⁽⁸⁸⁾	4	16
91. <i>Fray Gerundio</i> ⁽⁸⁹⁾	3	12
92. <i>Napoleón en el destierro</i> ⁽⁹⁰⁾	9	36
93. <i>Fenimore Cooper</i> ⁽⁹¹⁾	2	8

76. Exemplar d'una de les moltes edicions de l'obra de Alonso de Ercilla i Zuñiga (Madrid 1533-1594). La primera edició d'aquest poema èpic és de 1569.

77. Obra de L. A. Parravicini. Aquest era un llibre de lectura molt llegit fins a l'època de la Restauració. Era una adaptació de l'obra *Gianneto*, de l'italià Parravicini (1837). La primera edició castellana fou publicada a Granada en 1848. Més tard Pilar Pascual va publicar en 1898 a Barcelona *Flora*, rèplica de *Juanito*, adaptada a la realitat femenina de Juanito.

78. Després de Walter Scott, les obres del nord-americà J. Fenimore Cooper (1789-1851), que exploten el gust per l'aventura en terres exòtiques, són de les més traduïdes i difoses.

79. FERRERAS, J. I., *Los origenes...*, pàg. 54, descriu una obra traduïda per Inés Joyes y Blake, *El Príncipe de Abisinia*, novela traducida del inglés, Madrid, Impr. Sancha, 1798.

80. Napoleón Príncipe Duque de Reichstadt llamado Napoleón II...*Vida del Duque de...*(1835-1836), Napoleón I, *Palau i Dulcet*, 187.535.

81. CORTADA SALA, Juan, *Las revueltas de Cataluña o el Bastardo de Entença*, Barcelona, Garriga, hijo, 1838.

82. Obra de Jean Pierre Claris de Florian (1755-1794), Madrid, Imprenta Real, 1805.

83. SCOOT, W., *La hermosa joven de Perth o el día de San Valentín*, Madrid, Jordan, 4 vols., 1836.

84. Obra de Pedro Montegón (1745-1824). Podria tractar-se de l'edició: *Eusebio, historia sacada de las memorias que dejó él mismo*, Madrid, 1842, en dos volums. D'aquesta novel·la n'hi ha edició moderna, *Eusebio*, edició de Fernando García Lara, Madrid, Cátedra, 1998. A la biografia que encapçala aquesta edició llegim que en 1759 Montegón va ingressar a la Companyia de Jesús. En 1763 va passar al noviciat de Girona on estudiaria tres anys de filosofia amb el pare Genarés. Aquí havia tingut per company el pare Antonio Conca, que hauria ajudat a completar el *Viaje por España* d'Antonio Ponz (pàg. 20).

85. *Los tres reinos; tercer viaje del Peregrino*, por el vizconde d'Arincourt; traducción de J.V. M. de G., Barcelona, Juan Oliveres, 1844.

86. Són molt nombroses les obres que surten al mercat durant la primera meitat del segle XIX. El títol del llibre és massa gènic per poder-lo fixar correctament. Podria ser aquest: *Revolución francesa: Relación histórica, exacta y minuciosa de la revolución francesa en febrero de 1848*, Barcelona, Tauló, 1849.

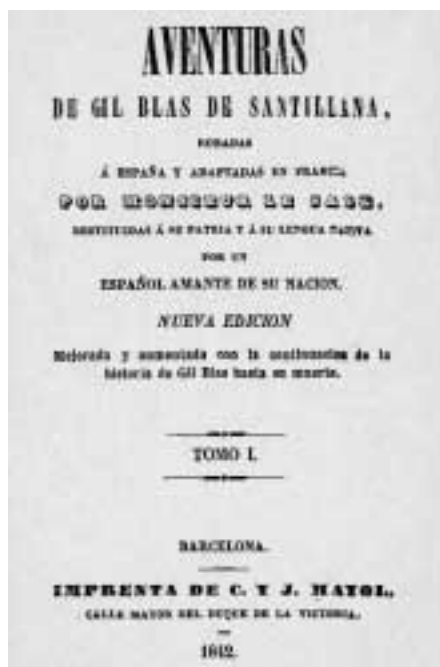
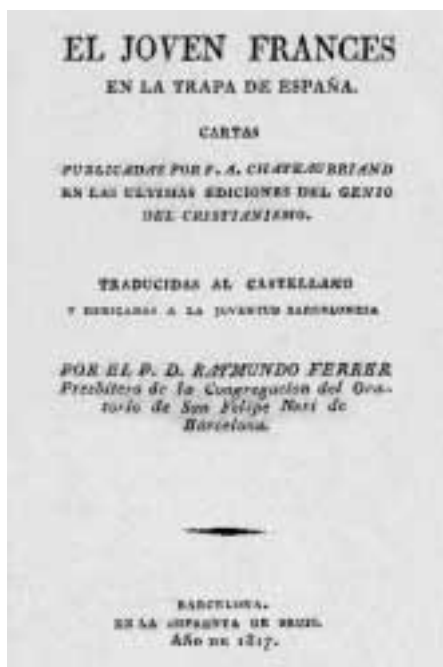
87. Obra de Víctor Hugo (1802-1885). Hi ha una traducció de E. Ochoa (Madrid, 1835).

88. Obra de Víctor Hugo. Una de les edicions traduïda per E. de Ochoa, fou impresa a Barcelona (1836). L'editor Gaspar y Roig en va publicar a Madrid una edició entre 1847 i 1852, traduïda per Eduardo Chao.

89. *Fray Gerundio* obra molt coneguda del pare Isla.

90. *Napoleón o el destierro: relato que contiene las opiniones de Napoleón acerca de los acontecimientos más importantes?*

91. Possiblement un volum d'obres de James Fenimore Cooper, amb 9 edicions impreses a diversos llocs d'Espanya entre 1831 i 1833.

94. <i>Revolución francesa</i>	6	24
95. <i>Carlos Eduardo</i> ⁽⁹²⁾	4	16
96. <i>Ympresión de viage</i>	2	8
97-98. <i>España bajo el poder arbitrario</i> ⁽⁹³⁾	1	4
99. <i>Diccionario infernal</i> ⁽⁹⁴⁾	1	4
100. <i>Historia de España</i> por Toreno	3	12
101. <i>Juana de Arco</i> ⁽⁹⁵⁾	1	4
102. <i>Antigüedades romanas</i> ⁽⁹⁶⁾	4	16
103. <i>Historia de España</i> por Romey ⁽⁹⁷⁾	10	40

92. *Empresa, victorias y desgracias del príncipe Carlos Eduardo Stuart, pretendiente de Inglaterra, residente en Roma. Traducido de el francés al castellano por d. Víctor Amadeo Maria...*, Valencia, en la imprenta del Diario, 1791; *Historia de Carlos Eduardo, último príncipe de la casa de Estuardo, precedida de una historia de la rivalidad de la Inglaterra y de la Escocia*, por M. Amadeo Pichot, D. M., Madrid, Imprenta de D. T. Jordán, 1831.

93. *La España bajo el poder arbitrario de la Congregación Apostólica o Apuntes documentados para la historia de este país de 1820 a 1821*, París, en la librería Europea de Brandy, 1833, imp. de Marchaud du Breuil; hi ha també una altra edició impresa a Madrid, Imp. de D. E. Fernández Angulo, 1835.

94. *Diccionario infernal o sea cuadro jeneral (sic) de los seres, personajes, libros, hechos y cosas que hacen referencia a las paraciones, a la majia (sic) blanca y negra...* por Collin de Flancy; traducido de la última edición francesa y adornado con un album infernal de 16 láminas finas. Barcelona: imprenta de los hermanos Llorens, 1842.

95. *Juana de Arco. Drama en tres actos y un prólogo y en verso* (imitación de Schiller), por Manuel Tamayo y Baus, Madrid, El Teatro, 1852 (imp. que fue de Operarios, a cargo de D. F. R. del Castillo).

96. *Compendio de las antigüedades romanas...* que traducido del francés al español y enriquecido de muchas notas...publicó... Don Francisco Pérez Pastor, Barcelona, en la oficina de Juan Francisco Piferrer, s/d.

97. *Historia de España, desde el tiempo primitivo hasta el presente*, por -, Barcelona, Imp. de A. Bergnes, 1839-1845.

104. <i>Roma subterranea</i> ⁽⁹⁸⁾	2	8
105. <i>Aventuras de John Dawys</i> ⁽⁹⁹⁾	2	8
106. <i>Matilde</i> ⁽¹⁰⁰⁾	2	8
107. <i>Doña Olimpia</i>	2	8
108. <i>Novela[s]</i> de Voltaire ⁽¹⁰¹⁾	2	8
109. <i>Oscar y Amanda</i>	4	16
110. <i>La Araucana</i> ⁽¹⁰²⁾	4	16
111. <i>El espía</i> ⁽¹⁰³⁾	4	16
112. <i>Eusebio</i> ⁽¹⁰⁴⁾	1	4
113. <i>Crímenes célebres</i> ⁽¹⁰⁵⁾	1	4
114. <i>Juanita</i> ⁽¹⁰⁶⁾	1	4
115. <i>La Celestina</i> ⁽¹⁰⁷⁾	1	4
116. <i>Grandezas de los romanos</i>	1	4
117. <i>El joven Anacarsis</i> ⁽¹⁰⁸⁾	2	8
118. <i>El genio del cristianismo</i> ⁽¹⁰⁹⁾	3	12
119. <i>Tancredo en el Asia</i> ⁽¹¹⁰⁾	2	8
120. <i>El judío errante</i> ⁽¹¹¹⁾	6	24
121. <i>Obras de Cooper</i> ⁽¹¹²⁾	2	8
122. <i>Historia del conde de Cominge</i> ⁽¹¹³⁾	1	4
123. <i>Conquista de Méjico</i> ⁽¹¹⁴⁾	2	8
124. <i>Los novios</i> ⁽¹¹⁵⁾	4	16
125. <i>Defensa de los pueblos</i> ⁽¹¹⁶⁾	1	4

98. *Roma subterranea* por Carlos Didier; traducción libre del francés por J.M., Barcelona, Imp. de Ramon Indar, 1842.

99. Obra d'Alexandre Dumas (1803-1870).

100. Possiblement *Elisabet i Matilde*.

101. Voltaire (1694-1778). Montesinos, *op. cit.*, pàg. 256 assenyala diverses traduccions castellanes de les seves novel·les.

102. Exemplar d'una de les moltes edicions de l'obra de Alonso de Ercilla i Zuñiga (Madrid 1533-1594). La primera edició d'aquest poema èpic és de 1569.

103. *Una palabra homicida o el espía del gran mundo*: drama en cinco actos, arreglado del francés por Juan Belza, Madrid, Vicente de Lalama, 1852.

104. Obra de Montegnon.

105. *Crímenes célebres* por Alejandro Dumas, Madrid, Establecimiento de F. de P. Mellado, 1852.

106. *La Juanita o la inclusera piadosa* (Madrid, 1807). Possiblement una traducció d'autor desconegut.

107. Obra de Fernando de Rojas. Possiblement és l'edició de Barcelona, Gorchs, 1841.

108. BARTHELEMY, J. J., *Del viaje del joven Anacarsis a la Grecia...*, extractado por Ant. C., Barcelona, 2 vols, 1833.

109. Obra de François René, vescomte de Chateaubriand (1768-1848). *Genio del Cristianismo. Nueva traducción española ajustada a la séptima edición del original francés*, Perpinyà, Alzine, 1825.

110. *Tancredo en el Asia: romance histórico del tiempo de las cruzadas*, escrito en castellano por Juan Cortada, Barcelona, por los herederos de Roca, 1834, 2 vols.

111. Obra d'Eugení Sué de la qual hi ha impreses moltíssimes edicions, especialment a Madrid i València (1845). A Barcelona fou impresa en 1844-45 pels germans Llorens.

112. J. Fenimore Cooper.

113. *Historia del Conde de Cominge...seguida de una carta del Conde a su madre y un drama en tres actos*, obra de la Marquesa de Tencin (1814-1884), Barcelona, segona edició, Saurí, 1837.

114. *Historia de la Conquista de México*, obra d'Antonio de Solís y Rivadeneira (1610-1686).

115. D'Alessandro Manzoni (1784-1873). *Los novios, historia milanesa del siglo XVI*, trad. Por don J. N. Gallego, Barcelona, Bergnes, 4 vols, 8º, 1836-1837).

116. *Reglas y máximas fundamentales que deben observarse para la defensa de los pueblos y ciudades grandes en la presente guerra*. Obra de Martín de Garay, Sevilla?, s.i., 1809?

126. <i>La poderosa Tunis</i>	4	16
127. <i>Amistades peligrosas</i> ⁽¹¹⁷⁾	3	12
128. <i>Los animales parleros</i> ⁽¹¹⁸⁾	3	12
129. <i>Julia o la nueva Eloisa</i> ⁽¹¹⁹⁾	3	12
130. <i>El escomulgado</i> ⁽¹²⁰⁾	3	12
131. <i>Teodora</i> ⁽¹²¹⁾	1	4
132. <i>El padre Goriot</i> ⁽¹²²⁾	2	8
133. <i>Los barones de Felsheime</i> ⁽¹²³⁾	2	8
134. <i>Camino del cielo</i>	3	13.17
135. <i>Fósil de la niña cristiana</i> ⁽¹²⁴⁾	3	13.17
136. <i>Mes de mayo</i>	5	22.17

117. De Pierre Choderlos de Laclos (1741-1803). Traducida por primera vez al castellano por D.C.C., Barcelona, Oliva, 3 vols, 16° (Nueva colección de novelas escogidas).

118. *Los animales parleros*: poema épico escrito en verso italiano por Giambattista Casti; vertido en prosa castellana por J. M. L. y M. F., Barcelona, Ramon Martín Indar, 1840.

119. Obra de J. Jaques Rousseau. La primera edició és de 1761.

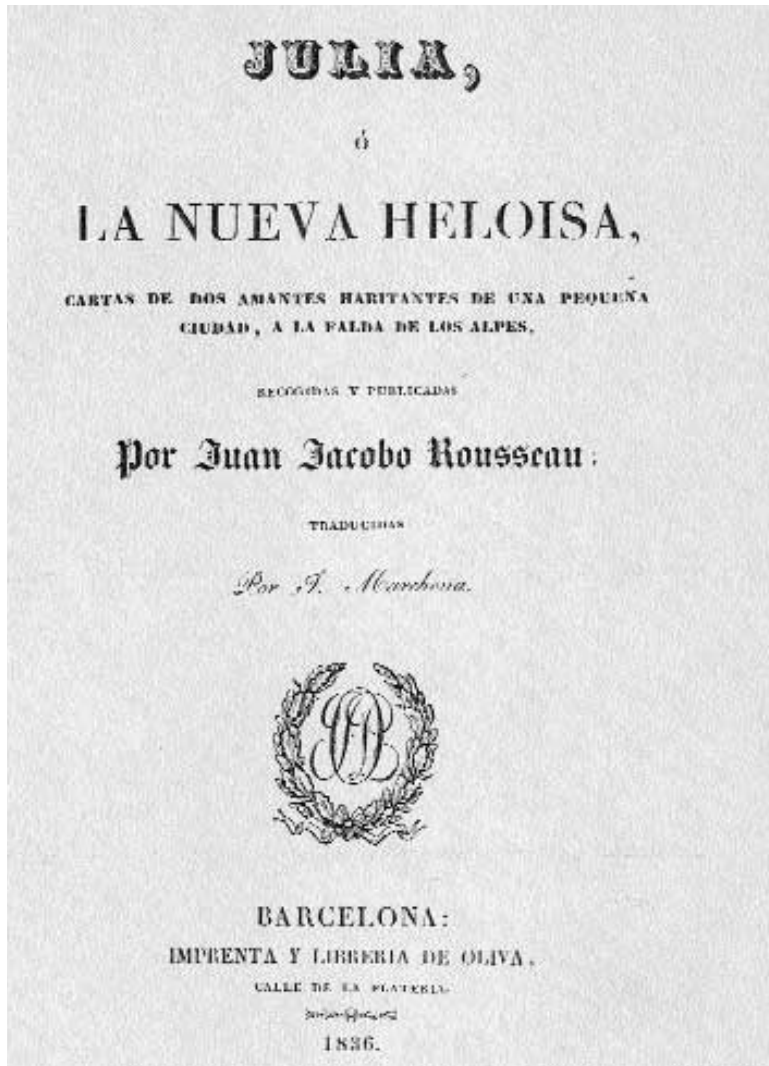
120. BALZAC, H. de, *El excomulgado, novela del siglo XV*, Málaga, Imp. del Comercio, 3 vols, 1841.

121. *Teodora, Heroína de Aragón, historia de la Guerra de la Independencia*, (Valencia, 1832, sense nom d'autor).

122. BALZAC, H. de, *El padre Goriot*, traduc. de Mariano Urrabieta, Madrid, Gaspar, 2 vols, 1845.

123. CH. A. G. PIGAULT-LEBRUN (1753-1835), *Los barones de Felsehim, historia alemana que no es sacada del alemán*.

124. *El joyel de la niña cristiana: nuevo devocionario*, Barcelona, Librería Española, 1847?

137. <i>Ejercicio cotidiano</i> ⁽¹²⁵⁾	21	94.17
138. <i>Semana Santa</i>	14	63
139. <i>Exercici del cristià</i> ⁽¹²⁶⁾	1	4.17
140. <i>El oficio parvo</i> ⁽¹²⁷⁾	1	4.17
Cartapacios resmas	8	224

125. *Ejercicio cotidiano de las ovejas de Maria o sea Corona de la Madre del Buen Pastor Jesucristo, Maria Santísima...* Fermín de Alcaraz, Madrid, 1832.

126. Una de les moltes edicions de *l'Exercici del Cristià per encomanar-se a Déu* de Josep Ullastre (1690-1762).

127. *El oficio parvo de Nuestra Señora*: puesto en castellano, ilustrado con notas. Le publica D. Anselmo Ulloa, Barcelona, por la viuda Piferrer, s/d.

Papel para escribir, id.	8	240
Id. para fumar, pequeño, id.	5	80
Id. rayado para solfa, grande, manos	3	21
Id. id. id. pequeño, id.	5	21
Cartillas y silabrios en cartoné	4	12
141. <i>Doctrinas</i> de Castell Tersol y del padre Claret ⁽¹²⁸⁾	30	27
142. <i>Pasiones, salmos y libritos del Rosario</i> en cartoné, docenas	8	16
Plumas de ave	1000	32
Cajas de cartón entre grandes y pequeñas	30	30
143. <i>Quinto cuaderno</i> de Avendaño ⁽¹²⁹⁾	5	20
144. <i>Cuarto</i> id. de id.	9	
145. <i>Tercer</i> id. de id.	6	
146. <i>Segundo cuaderno</i> de Avendaño ⁽¹³⁰⁾	5	10
147. <i>Primer</i> id. de id.	8	
148. <i>Método de flores</i> en cartoné	6	18
149. <i>Urbanidad</i> por Pío del Castillo ⁽¹³¹⁾	12	12
150. <i>Catecismo</i> de Fleuri, media parte ⁽¹³²⁾	12	36
151. <i>Colección selecta de moral</i>	5	30
152. <i>Silabario</i>	19	10
153. <i>Urbanidad</i> por Oriol ⁽¹³³⁾	6	12
154. <i>Aritméticas</i> de Riera ⁽¹³⁴⁾	2	12
155. <i>Gramática castellana</i> por Yllas y Figarola ⁽¹³⁵⁾	12	38
156. <i>Manual de agricultura</i> ⁽¹³⁶⁾	9	52
157. <i>Ramilletes de felicitaciones</i> por Codina ⁽¹³⁷⁾	4	8
158. <i>Id.</i> por D.P.C.	4	8
159. <i>Comte Partinoble</i> ⁽¹³⁸⁾	18	36
160. <i>Quempis</i> , castellà ⁽¹³⁹⁾	5	20

128. Antoni Maria Claret (1807-1870).

129-130. *Cuadernos de lectura para uso de las escuelas: segundo cuaderno*, por Joaquín Avendaño y Mariano Carderera, Madrid, Imp. de Araujo, 1853.

131. *Principios de urbanidad para el uso de la juventud, arreglados a los progresos de la actual civilización...*, Barcelona, Imp. de M. Sauri, 1841.

132. Obra de Claude Fleury (1640-1723). *Catecismo histórico: que contiene en compendio la historia sagrada y la doctrina cristiana...*escrito en francés por... Claudio Fleuri..., Barcelona, Thomas Piferrer, 1769. El llibre té dues edicions impreses a Girona (J. Grases, 1841) i (V. Oliva, 1846). Antoni Matas va imprimir aquest catecisme a Figueres en 1828 i Gregori Matas de Bodallés en 1848.

133. BERNARDET, José Oriol, *Las reglas de urbanidad para niños y niñas*, Barcelona, José Matas, 1843.

134. *Principios de Aritmética científico-práctica: dirigida a las escuelas y a los jóvenes comerciantes: primera parte*, por Cayetano Riera, Barcelona, Imprenta de José Torner, 1842. N'hi ha una primera edició (Barcelona, 1825).

135. ILLAS J., I FIGUEROLA, LL., *Elementos de gramática castellana*, Barcelona, Imprenta y Librería de Juan roca y Suñol, 1845.

136. *Manual de agricultura* por Alejandro Oliván, Madrid, Establecimiento tipográfico de F. de P. Mellado, 1849.

137. CODINA, José, *Ramillite...o sea colección de poesías...*, Barcelona, M. Sauri, 1844.

138. Una de les moltes edicions de la novel·la de tema tradicional *Historia del esforçat cavaller Partinobles*. N'hi ha una impressió figuerenca, Imp. de F. Oliveras y Colomer, 1844.

139. Una de les moltes edicions de *La imitación de Christo y menosprecio del mundo...* La majoria de les traduccions castellanes són obra de Juan Eusebio Nieremberg.

161. <i>Geografía</i> manuscrita por Flores	6	6
162. <i>Cuatro reglas de aritmética</i> por Riera	13	12
163. <i>Elementos de geografía</i> por Paluzie ⁽¹⁴⁰⁾	7	20
164. <i>Ortografía</i> de la Academia ⁽¹⁴¹⁾	6	14
165. <i>Selectas latinas</i>	2	8
166. <i>Aritméticas</i> por Ramos ⁽¹⁴²⁾	11	35
167. <i>Amigo de los niños</i> ⁽¹⁴³⁾	21	63
168. <i>Gramática castellana</i> de la Academia ⁽¹⁴⁴⁾	14	4
169. <i>El libro de las niñas</i> por Rubió ⁽¹⁴⁵⁾	4	11
170. <i>El libro del Carmen</i>	2	6
171. <i>Gramática latina</i> , p[or] el padre Agustín ⁽¹⁴⁶⁾	9	36
172. <i>Gramática castellana</i> por Ballot ⁽¹⁴⁷⁾	1	4
173. <i>Guía del artesano</i> por Paluzié ⁽¹⁴⁸⁾	13	52
174. Granada, <i>Meditaciones</i> ⁽¹⁴⁹⁾	5	20
175. <i>Historia de España</i> (compendio)	8	20
176. <i>Aritmética</i> por D.R.M.J.E10		20
177. <i>Lecciones Escogidas</i> ⁽¹⁵⁰⁾	13	44
178. <i>Método por Naharro</i> ⁽¹⁵¹⁾	26	30
179. <i>Guía para aprender el idioma francés</i> ⁽¹⁵²⁾	6	24
180. <i>Erran, gramática castellana</i> ⁽¹⁵³⁾	5	10
181. <i>Doctrina castellana</i> por Ismandia	5	5
182. <i>Carlo Magno</i> ⁽¹⁵⁴⁾	4	12
183. <i>Comptes fets</i> ⁽¹⁵⁵⁾	5	14
184. <i>Gramática latina</i> por Aranco	2	20

140. Es tracta d'una edició dels *Elementos de geografía para niños* por Esteban y Faustino Paluzie, impresa possiblement a Barcelona.

141. *Ortografía de la lengua castellana* de la Real Academia Española.

142. RAMOS DOMÍNGUEZ, Domingo, *Compendio de Aritmética aplicado al nuevo sistema de pesas, monedas y medidas*, Madrid, Imp. de Matute, 1851.

143. SABATTIER, *El amigo de los niños...* Traducido por D. Juan de Escoiquiz. Y adicionado por D. F. J. T.T. y A. Nueva edición, B. J. Tauló, 1850. N' hi ha edició impresa a Figueres (Gregori Matas, 1837).

144. *Gramática de la lengua castellana* de la Real Academia Española.

145. RUBIÓ I ORS, Joaquín, *El libro de las niñas*, Barcelona, Imp. de José Rubió, 1845.

146. *Gramática latina de Antonio de Nebrija; con la explicación y notas del P. Agustín de San Bautista de la religión de las Escuelas Pías...* Valencia, Oficina de Benito Monfort.

147. Obra de Josep Pau Ballot (Barcelona, 1747-1821). *Gramática de la lengua castellana...*, Barcelona, Juan F. Piferer, 1796.

148. PALUZIE I CANTALOZELLA, E., *Guía del artesano...*, Barcelona, 1852.

149. Una de les moltes edicions d'aquesta obra de Fray Luis de Granada (1504-1588), autor també d'un altre llibre molt divulgat, *Introducción al símbolo de la fe...*

150. SUÁREZ, Pascual, *Lecciones escogidas para los niños que aprenden a leer en las Escuelas Pías*, Barcelona, Antonio Brusí, 1825.

151. NAHARRO, Vicente, *Método práctico de enseñar a leer*, Figueras, Antonio Matas, s/d.

152. SAVER, Pedro, *Guía para aprender el idioma francés, sin ayuda de maestro...*, Barcelona, Imprenta de Bosch y Compañía, 1855.

153. HERRANZ Y QUIRÓS, Diego Narciso, *Elementos de gramática castellana para uso de los niños que concurren a las escuelas...* Valencia, Idelfonso Mompie, s/d.

154. Es tracta de l'obra de J. Moreira de Carvalho, *Historia do emperador Carlos Magno* (Lisboa, 1728)?

155. BARREME, F., *Llibre fàcil de comptes fets o tarifa general de tota moneda...* Barcelona, Estampa de Maria Angela Martí, s/d.

185. <i>Bertoldo</i> ⁽¹⁵⁶⁾	3	12
186. Antoni de Nebrija latino ⁽¹⁵⁷⁾	8	32
187. <i>Fábulas de Esopo</i> ⁽¹⁵⁸⁾	2	8
188. <i>Geometría por Paluzié</i> ⁽¹⁵⁹⁾	4	16
189. <i>El amigo de la infancia</i>	9	27
190. <i>Mariscala</i> ⁽¹⁶⁰⁾	5	15
191. <i>Ortología</i> ⁽¹⁶¹⁾	45	50
192. <i>Catecismo de Masso</i>	2	14
193. <i>Estilo de cartas por J. M.</i> ⁽¹⁶²⁾	5	25
194. <i>Catecismo explicado por Claret</i> ⁽¹⁶³⁾	5	25
195. <i>Exercisi del cristià</i> ⁽¹⁶⁴⁾	7	21
196. <i>Quempis, latín</i> ⁽¹⁶⁵⁾	7	25
197. <i>Rueda de instrucción primaria</i>	13	78
198. <i>Manual de aritmética de Oriol</i> ⁽¹⁶⁶⁾	3	27
199. Requeja, <i>Vocabulario</i> ⁽¹⁶⁷⁾	2	15
Libros en blanco (en 4º)	23	59
Id. id. (en medio pliego)	24	230
200. <i>Gil Blas de Santillana</i> ⁽¹⁶⁸⁾	5	20
202. <i>Enrique y Sinforosa</i> ⁽¹⁶⁹⁾	3	15
203. <i>Libro de las tertulias</i> ⁽¹⁷⁰⁾	1	4

156. *Historia de la vida y hechos y astucias sutilísimas del rústico Bertoldo, la de Bertoldino su hijo y la de Cacasenno su nieto*. Obra de Giulio Cesare della Croce (1550-1620) i Adriano Bancheri (1567-1643). Obra de molt d'èxit, constantment reeditada.

157. NEBRISSENSIS, Aelii Antonii, *Grammaticarum institutionum libri quatuor*..Barcelona, Typ. Rafaelis Figueró, 17???. N' hi ha també una edició impresa a Figueres per Antoni Matas (1828).

158. Una de les moltes edicions setcentistes de les *Fábulas de Esopo*. A la Biblioteca Lambert Mata de Ripoll se'n conserva un exemplar incomplet. Hi ha una edició catalana de les faules d'Isop (Figueres, Gregori Matas, 1842).

159. *Elementos de geometría puestos al alcance de los niños* por Esteben Paluzie y Cantalozella.

160. *Ultima despedida de la mariscala a sus hijos*, compuesta en francés por el marqués de Caracciolo, etc., y traducida en castellano por D. Francisco Mariano Nipho., Barcelona, Imprenta y litografía de J. Roger, 1842. De 1795 a 1830 se'n van fer 4 edicions a Madrid, 2 a Barcelona i 1 a Girona. N' hi ha edició impresa a Figueres (Impremta d'Antonio Matas, 18??).

161. BORRÁS I BONAFÉ, Bernardo, *Ortología, nueva instrucción teórica y práctica*, Valencia, José Gimeno, 1825.

162. Es tracta d'un manual d'ensenyament sobre el qual no hem sabut identificar les inicials J. M. Des de finals del segle XVIII s'editen nombrosos llibres amb el títol: *Formulario y nuevo estilo de cartas*, obres dedicades a persones poc instruïdes a les quals els calia un mètode per copiar documents.

163. *Catecismo de la doctrina cristiana: explicado y adaptado a la capacidad de los niños*, Barcelona, Librería Religiosa, 1850.

164. Una de les moltes edicions, possiblement figuerenca, del prevere Josep Ullastra, *Exercici del Cristià* (Figueres, Ignasi Porter, 1740).

165. KEMPIS, Tomàs de, *De imitatione Christi libri quatuor*...Gerundae, ex Typ. Narcissi Oliva, 1762. A Figueres fou imprès en català per Ignaci Porter (1767?) i per Gregori Matas i de Bodallés (1845).

166. *Manual de aritmética demostrada al alcance de los niños* por D. José Oriol y Bernadet, Barcelona, José Matas, 1845.

167. REQUEJO, Valeriano, *Thesaurus hispano-latinus, utriusque linguae verbis et pharasibus abundans*..., Vincentius Oliva, 1843, 447 pàgs.

168. *Gil Blas*, obra del francès Alain René Le Sage (1668-1747) és sens dubte l'obra més llegida a Espanya en aquest període. Motesinos, *op. cit.*, pàg. 3 assenyalatotes les edicions conegudes entre 1820 i 1840.

169. CASTELLANOS DE LOSADA, Basilio Sebastián, *Enrique y Sinforosa y los amigos virtuosos; obra moral y geografica por la descripción que hace de varios países*...Madrid, 1830-1831.

170. *El libro de las tertulias: dividido en cuatro partes y arreglado en 4 horas, de varios juegos, para las noches de invierno/ por el tío Pancho el Gabulista*, Valencia, Julián Mariana, 1843.

204. <i>El pintor de Salzbourg</i> ⁽¹⁷¹⁾	1	4
205. <i>La cabaña indiana</i> ⁽¹⁷²⁾	1	4
206. <i>Los solitarios</i> ⁽¹⁷³⁾	1	4
207. <i>Cuentos morales</i> ⁽¹⁷⁴⁾	1	4
208. <i>Aventuras de mi padre</i>	1	4
Cartones, quintales	4	208

Instrumentos para trabajar

Una prensa para recortar	1	160
Piedra para batir	1	20
Martillo para id.	1	16
Hierros para dorar, total	20	120
Letras para id. caja	1	40
Prensa grande para prensar	1	70
Id. pequeña para id.	1	20
Mostrador	1	80
La puerta de la entrada con vidrios	1	100
Estantes y dos vidrieras que componen el maderaje de la tienda		220
Tijera	1	12
Martillos	2	14
Recla de hierro	1	7
Cosedor	2	18
Sábanas	8	192
Tabla	1	28
Espejo	1	12
Cuadros	8	64
Cómoda	1	40
Colchas	2	70
Mantas	2	40
Colchón	2	80
Almo[h]adas	6	36
Brasero	1	40
Escaparate y mesa	1	60
Tres camas compuestas del maderaje	3	120
Gergón	3	75
Sillas	18	95
		5677

171. *El pintor de Salzburg o Diario de les emociones de un corazón doliente* (Barcelona, Saurí, 1839). És obra de Charles Nodier (1780-1844).

172. *El inglés en la India o La cabaña indiana*. Cuento traducido del francés por D.M.L.G. Es tracta d'una obra de Santiago Bernardino Henrique de Saint-Pierre. N'hi ha diverses edicions impreses a Salamanca (1803), València i Lió (1820).

173. GARCÍA BAHAMONDE, Salvador, *Los solitarios o desgraciados afectos de una guerra civil, novela histórica del siglo XVI*, Valencia. 1831.

174. Podria tractar-se d'una edició dels *Cuentos morales* del padre Francisco Soave, traduïts de l'italià per Vicente Alcober Largo. Amb aquest mateix títol també hi ha el llibre de J. F. Marmontel, *Cuentos morales* (València, J. Ferrer d'Orga, 1812-1813).

Y declara el espresado Juan Ventura que no ha ocultado ni dejado de continuar cosa alguna, prometiendo que si llegasen á su noticia otros bienes de pertenencia del dicho su padre hará de ellos nuevo inventario; y los espresados SS. Riera y Bosch prometen haber dado el valor de los referidos bienes según su inteligencia y sin causar agravio alguno.

Y todos conocidos de mi, el notario, lo firman, siendo testigos José Ribot y Ciriaco Sturla, vecinos de esta villa; doy fe.

Juan Ventura (*signatura autógrafa*).

Lázaro Riera (*signatura autógrafa*).

Jaime Bosch (*signatura autógrafa*).

Ante mí, José Conte Lacoste, notario (*signatura autógrafa*).